

BRĪVĪBA VEIKT UZŅĒMĒJDARBĪBU UN PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS BRĪVĪBA

Brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība Eiropas Savienībā garantē uzņēmumu un speciālistu mobilitāti. Lielas cerības saistās ar Pakalpojumu direktīvu, jo tai ir izšķirīga nozīme iekšējā tirgus izveides pabeigšanā. Jaunākie pētījumi liecina, ka to tiesību aktu radīto priekšrocību vērtība, kurus Parlaments pieņēmis sniegšanas brīvības jomā, tostarp attiecībā uz profesionālo kvalifikāciju un mazumtirdzniecību, sasniedz 236 miljardus EUR gadā. Pēc 2019. gada šie ieguvumi palielināsies līdz 284 miljardiem EUR gadā.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 26. pants (iekšējais tirgus), 49.–55. pants (uzņēmējdarbības veikšana) un 56.–62. pants (pakalpojumi).

MĒRĶI

Pašnodarbinātas personas un speciālisti vai juridiskas personas LESD 54. panta nozīmē, kuras likumīgi darbojas vienā dalībvalstī, drīkst: i) pastāvīgi un ilgstoši veikt saimniecisko darbību citā dalībvalstī (brīvība veikt uzņēmējdarbību – LESD 49. pants); vai ii) īslaicīgi piedāvāt un sniegt savus pakalpojumus citā dalībvalstī, paliekot savā izcelsmes valstī (pakalpojumu sniegšanas brīvība – LESD 56. pants). Tas nozīmē diskriminācijas mazināšanu nacionālās piederības dēļ, un, ja šīs brīvības tiek realizētas efektīvi, – pasākumu pieņemšanu nolūkā atvieglot to realizēšanu, īpaši valsts piekļuves noteikumu saskaņošanu vai to savstarpēju atzīšanu ([2.1.6.](#)).

SASNIEGUMI

A. Liberalizācijas noteikumi Līgumā

1. Pamatbrīvības

Tiesībās veikt uzņēmējdarbību ietilpst tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, lai pastāvīgi un ilgstoši darbotos saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem, kurus attiecīgā dalībvalsts tiesību aktos par uzņēmējdarbības veikšanu ir noteikusi saviem valstspiederīgajiem.

Brīvība sniegt pakalpojumus attiecas uz visiem tiem pakalpojumiem, kurus parasti sniedz par atlīdzību, ja tos neregulē noteikumi par preču, kapitāla un personu brīvu apriti. Persona, kura sniedz pakalpojumu, tā sniegšanas nolūkā var īslaicīgi izvērst

savu darbību tajā dalībvalstī, kurā pakalpojums tiek piedāvāts, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus šī dalībvalsts paredz saviem valstspiederīgajiem.

2. Izņēmumi

Saskaņā ar LESD brīvība veikt uzņēmējdarbību un sniegt pakalpojumus neattiecas uz darbībām, kas saistītas ar valsts varas īstenošanu (LESD 51. pants). Tomēr šo izņēmumu nosaka ierobežojoša interpretācija – izņēmumi var attiekties tikai uz tām īpašajām darbībām un funkcijām, kuras ietver varas īstenošanu. Bez tam vesela profesija var tikt izslēgta tikai gadījumā, ja visa darbība ir veltīta oficiālas varas īstenošanai vai arī ja tā daļa, kas ir veltīta publiskās varas īstenošanai, nav atdalāma no pārējās darbības. Izņēmumi ļauj dalībvalstīm neattiecināt šos noteikumus uz militārā aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību (LESD 346. panta 1. punkta b) apakšpunkts) un tiesību aktiem, kas sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēs ārvalstniekiem paredz īpašu režīmu (52. panta 1. punkts).

B. Pakalpojumu direktīva – iekšējā tirgus izveides pabeigšana

Pakalpojumu direktīva ([Direktīva 2006/123/EK](#) par pakalpojumiem iekšējā tirgū) nostiprina brīvību sniegt pakalpojumus ES teritorijā. Tās īstenošanas termiņš bija 2009. gada 28. decembris. Šai direktīvai ir izšķirīga nozīme iekšējā tirgus izveides pabeigšanā, jo tai ir milzīgs potenciāls nodrošināt priekšrocības patērētājiem un MVU. Tās mērķis ir Eiropas Savienībā veidot atvērtu vienoto tirgu pakalpojumiem, vienlaikus nodrošinot patērētājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti. Pilnībā īstenojot Pakalpojumu direktīvu, komercpakalpojumu tirdzniecība pieaugtu par 45 %, bet ārvalstu tiešie ieguldījumi – par 25 %, tādējādi par 0,5–1,5 % palielinot IKP^[1]. Šī direktīva sekmē administratīvo un normatīvo noteikumu vienkāršošanu un modernizēšanu. To panāk, ne tikai pārskatot pašreizējos tiesību aktus un pieņemot un grozot attiecīgos tiesību aktus, bet arī īstenojot ilgtermiņa projektus (izveidojot vienotus kontaktpunktus un nodrošinot administratīvo sadarbību). Direktīvas īstenošana salīdzinājumā ar sākotnēji paredzēto termiņu būtiski kavējas vairākās dalībvalstīs. Sekmīgai šīs direktīvas īstenošanai ir vajadzīga noturīga politiskā apņemšanās un plašs atbalsts Eiropas, valsts, reģionālā un vietējā līmenī.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Parlamentam ir bijusi liela ietekme pašnodarbināto personu darbības liberalizēšanā. EP ir nodrošinājis precīzu robežu noteikšanu darbībām, kuras drīkst veikt tikai valstspiederīgie (piemēram, darbības, kas attiecas uz publiskās varas realizēšanu). Ir arī jāmin lieta, ko Parlaments iesniedza Tiesā pret Padomi par bezdarbību attiecībā uz transporta politiku. Šajā lietā, kas tika ierosināta 1983. gada janvārī, tika pieņemts Tiesas spriedums ([1985. gada 22. maija lieta Nr. 13/83](#)), ar ko Padome tika nosodīta par to, ka netiek nodrošināta brīvība veikt starptautiskā transporta pakalpojumus un nav radīti nosacījumi, ar kuriem saskaņā pārvadātāji, kas nav rezidenti, varētu sniegt transporta pakalpojumus dalībvalstī. Tas bija Līguma pārkāpums. Līdz ar to Padomei bija pienākums pieņemt vajadzīgos tiesību aktus. Parlamenta loma palielinājās pēc tam, kad lielāko daļu jautājumu uzņēmējdarbības veikšanas un pakalpojumu

[1] Komisijas paziņojums "Eiropa 2020"

sniegšanas jomā sāka izskatīt saskaņā ar Māstrihtas līgumā paredzēto koplēmuma procedūru un – kā to paredz spēkā esošais līgums – parasto likumdošanas procedūru.

Parlamentam arī bijusi izšķirīga loma Pakalpojumu direktīvas pieņemšanā un tās īstenošanas ciešā pārraudzībā. Turklāt Parlaments izdara spiedienu uz dalībvalstīm, lai tās pildītu direktīvā noteiktās saistības un nodrošinātu direktīvas pareizu īstenošanu. Parlaments 2011. gada 15. februārī pieņēma [rezolūciju par Pakalpojumu direktīvas īstenošanu](#)^[2] un 2011. gada 25. oktobrī – [rezolūciju par Pakalpojumu direktīvā paredzēto savstarpējās izvērtēšanas procesu](#)^[3]. Pēc tam, kad Komisija publicēja 2012. gada 8. jūnija paziņojumu par Pakalpojumu direktīvas īstenošanu, Parlamenta leksējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteja (IMCO) izstrādāja ziņojumu “Iekšējais pakalpojumu tirgus – pašreizējais stāvoklis un nākamie posmi”, kuru pieņēma 2013. gada 11. septembra plenārsēdē^[4].

2013. gada 7. februārī Parlaments arī pieņēma rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par vienotā tirgus pārvaldību^[5], uzsverot pakalpojumu nozares būtisko nozīmi izaugsmes veicināšanā, to, ka pakalpojumu sniegšanas brīvība ir pamatprincips, kā arī priekšrocības, ko nodrošinās pilnīga Pakalpojumu direktīvas īstenošana.

Parlaments prioritārā kārtā ir strādājis pie likumdošanas priekšlikumiem par telekomunikāciju pakalpojumiem, piemēram, saistībā ar Regulu par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū ([Regula \(ES\) Nr. 910/2014](#)) un Regulu, ar ko nosaka pasākumus sakarā ar Eiropas elektronisko sakaru vienoto tirgu un savienota kontinenta īstenošanu. Komisijas priekšlikums (COM (2013) 0627) tik tiešām vainagojās ar to, ka tika pieņemta 2015. gada 25. novembra [Regula \(ES\) 2015/2120](#), ar ko nosaka pasākumus sakarā ar piekļuvi atvērta internetam (un groza Direktīvu 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem). Tā rezultātā pieņēma arī 2012. gada 13. jūnija [Regulu \(ES\) Nr. 531/2012](#) par viesabonēšanu publiskajos mobilo sakaru tīklos Savienībā. Parlamenta darba kārtībā ir finanšu pakalpojumi tādās jomās kā piekļuve banku pamatpakalpojumiem^[6], patēriņa un hipotekārie kredīti ([Direktīva 2014/17/ES](#)) un arī komplekso ceļojumu un saistīto ceļojuma pakalpojumu pakete^[7]. [Hipotekāro kredītlīgumu direktīva \(2014/17/ES\)](#) (2014/17/ES) palielina patērētāju aizsardzību, stiprinot regulatīvo prasību minimumu, kas dalībvalstīm jāievēro, lai aizsargātu personas, kuras noslēgušas nekustamā īpašuma kredītlīgumus, un nodrošinot, ka patērētāji tiek informēti un ir spējīgi apmaksāt hipotekāro kredītu. Turklāt [Direktīvas par finanšu tirgu labāku regulējumu un pārredzamību \(2014/65/ES\)](#) mērķis ir nodrošināt regulējumu un pārredzamību attiecībā uz ES mēroga finanšu tirgiem. Parlaments tika arī iesaistīts likumdošanas darbā pie tādiem inovatīviem pakalpojumiem kā avārijas zvanu sistēma “eCall” transportlīdzekļos^[8], kā arī saistībā ar [Universālo pakalpojumu direktīvas](#) un ārkārtas palīdzības izsaukumu numura 112 ieviešanas pārbaudi^[9].

[2] [Direktīva 2006/123/EK](#).

[3] [OV C 131 E, 8.5.2013., 46. lpp.](#)

[4] [OV C 93, 9.3.2016., 84. lpp.](#)

[5] [OV C 24, 22.1.2016., 75. lpp.](#)

[6] [OV C 349 E, 29.11.2013., 74. lpp.](#)

[7] [OV C 378, 9.11.2017., 610. lpp.](#)

[8] [OJ C 285, 29.8.2017., 568. lpp.](#)

[9] [OV C 33 E, 5.2.2013., 1. lpp.](#)

Parlaments 2015. gada 28. aprīlī balsoja par to, lai pēc 2018. gada aprīļa “eCall” tehnoloģija būtu obligāta visos transportlīdzekļos.

Jaunākie pētījumi liecina, ka to tiesību aktu radīto priekšrocību vērtība, kurus Parlaments pieņēmis pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā, tostarp attiecībā uz profesionālo kvalifikāciju un mazumtirdzniecību, ir 236 miljardi EUR gadā. Pēc 2019. gada šīs priekšrocības Pakalpojumu direktīvas darbības jomā palielināsies līdz 284 miljardiem EUR gadā, profesionālo pakalpojumu jomā – līdz 80 miljardiem EUR gadā un to pakalpojumu jomā, kas saistīti ar publisko iepirkumu – līdz 20 miljardiem EUR gadā^[10].

Sīkāku informāciju sk. IMCO komitejai sagatavotajā pētījumā [“ES ceļvedis: ar IMCO saistīto tiesību aktu pārskats”](#).

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff / Andreea Dobrita
04/2019

[10]Pētījums par ieguldījumu izaugsmē – vienotais tirgus pakalpojumiem. Ekonomiskās priekšrocības iedzīvotājiem un uzņēmumiem (2019) (pēc IMCO komitejas pieprasījuma sagatavojis Politikas departaments A).

